

nenatkriljive krasote i harmonije, bajne prizore i gizdave krajolike i prijatne zakutke kao gnjezda za ljubav i pjesmu.

Uporedo s time, redaju se ti znameniti ostaci raznih kulturnih epoha, od davnih vremena pak sve do danas. Tu se susreću rimske i sredovjekovne građevine, monumentalne crkve, vitki romanski zvonici, gotičke i renesansne palače, bogato urešeni portali i prozori, vrijedne slikarske i skulpturske radnje poznatih svjetskih majstora i više drugih historijskih znamenitosti.

Daleko od velikih kulturnih centara, a otvoreno svim kulturama, na razmeđu zapada i istoka, sjevera i juga, u hrvatskom i dalmatinskom primorju, otočju i zagorju opazit ćeš velike i interesantne razlikosti u običajima i nošnji njihovih žitelja, u radu i prirodi njihovih stanovnika, onakove, kao što su i bile različite kulture što su tu djelovale i ostavile očitih ostataka svoje moći i veličine.

I u tom obilju prirodnih ljepota, u raznolikosti šara i skladnom prilagođivanju boja i mora i sunca i vaskolike prirode, u sjaju starih građevnih tehnika, ornamenata i oblika, treba da se čovjek snađe, da shvati i osjeti veličinu i važnost svega onoga što vidi.

Doduše i ovdje je, kao i svuda, pod raznim uplivima nivelovanja i razaranja modernog i prometnog života, već dobrano napredovalo ono jenjavanje i osiromašenje narodne osebnosti; no, uza sve to, pokazuju se, osobito u unutrašnjosti, čak i letimičnom putniku svuda jasni tragovi jedne u istinu umjetničke narodne kulture, čije nam tradicionalne sposobnosti pokazuju pokašto i put u budućnost.

U Dalmaciji je zapravo ono područje u kojemu se pojavljuje narodna umjetnost u pravom i zdravom starinskom izražaju. Ovdje žive ona prastara, donekle o Orijentu i Bizantu ovisna Balkanska kultura, čije izraze, vjerno prenešene, možemo konstatovati na svakom koraku i na svakoj stopi u pojavama dalmatinske narodne umjetnosti.

Dalmacija, a navlastito Zagorje, veoma je bogato kako u narodnoj umjetnosti tako uopće i u folkloru, a tome se kao glavni uzroci mogu navesti uvriježena gospodarska osebitost i otcijepljenost zemlje od velikog saobraćaja. Velika izvornost starina njezinih stanovnika u pogledu načina života i duhovnog stanja, njezino gospodarsko siromaštvo, koje još stanovnike drži u prostu i primitivnu načinu gospodarstva, njezina odijeljenost i partikularizam, bile su do sada nepresušive jake žile iz koje su nicale i cvale narodne umjetničke kvalitete prvoga reda.

Redom su i bizantinski i turski kulturni umjetnički uplivi djelovali na primitivnu slavensku dušu dalmatinskog pučanstva i ostavili svoje tragove na tehnici i uresnim oblicima narodne umjetnosti ove zemlje, poimence u raznolikoj i bogatoj vanjštini ukrasa i nošnja.